

A színes fényképek között úgy a technikai készség, mint a művészi felfogás és a színek harmoniája tekintetében a külföld fajta képeit is beszámítva, szinte páratlanul állnak Bacsa András diapozitívjei.

A XIV-ik teremben a tudományos felvételek vannak kiállítva.

A XV-ik teremben Pejtsik Károly és Janovitz műveik köti le a figyelmet.

DR. KELEN BÉLA.

A NEMZETI SZALON GRAFIKAI KIÁLLÍTÁSA.

MOSTOHA GYERMEKKÉNT húzódott meg a magyar kiállítások legféltreesebb zugaiban a grafika, amíg a Nemzeti Szalon vezetősége felismervén azt az óriási jelentőséget, amely a művészetnek e leginkább hozzáférhető ágában rejlik, módot és alkalmat nyújtott neki, hogy kétévencént rendezett grafikai tárlatán teljes erejében és kellő sokoldalúsággal mutathassa, kínálhassa magát annak a közönségnek, amely egyéb kiállítások alkalmából, a mindíg nagyobbhangú, bár sokszor kicsiny-művészeti, egyéb műtárgyak, képek és szobroktól nem igen veszi észre.

A Szalon termeinek, amelyekhez fogható célszerűség szempontjából egész Európában kevés van, tekintélyes részét foglalják el az olyan rajzok, metszetek és festmények, melyek alkotásánál első és főszempont a sokszorosításra való alkalmatosság volt. Fa- és linóleum-metszetek, a cinkográfia számára tervezett rajzok, rézkarcok lépik el három teremnek majdnem minden falát. A munkáknak egész sora bizonyítja, hogy meg is érdemlik azt a jóakaratot, azt a vendégszeretetet, amelyben részük vagyon. Kialakult egyéniséget bár nem sokat találunk, új és nagy törekvések nem szólnak bár hozzánk, mégis örömmel nézzük végig őket, mert meglátjuk belőle, hogy azok, akik csinálták őket, értik mesterségüket, tudnak. Anyagukat, annak minden sajátosságát és effektusát ismerik és ha néha nem is kerülnek el minden banalitást, a jó ízlés határán belül maradnak. Negatív erények ezek, de olyan erények, amelyeket igen könnyen lehet pozitívebbekkel kiegészíteni.

A sajtó művészete a grafika. Eredetét szövegek illusztrálására való törekvések okozták

és mind mai napig megmaradt ez egyik legfontosabb feladatának. Öntudatosabb ma már sokkal, mint volt még csak aránylag rövid idővel is. Célja nemcsak az, hogy szolgáljon módon adja a képét annak, amit ábrázol. Az olvasóban sok intelligenciát és fantáziát tételez fel, és inkább csak módot szolgáltat arra, hogy mindenki a saját egyéni képzelete szerint lássa meg benne azt a képet, amelyet a szöveg után megérez. Nem úgy látjuk benne az olvasottat, az ész, a tehetség alkotta életet, mint a valóságosat. Jeleneteit nem az életből veszi, nem másol modellokat, hanem igenis kifejezi azt a hatást, amit a rajzolóra az író gyakorolt.

A vonalak játéka, a színfoltok egymáshoz való viszonya, az ábrázoltak elhelyezése sokkal nagyobb szerepet játszik hatásának elérésében, mint az arckifejezések és színházi módon átértett pózok. A modern grafikus mindíg rajzó, csak rajzeffektusokkal dolgozik, még ha irodalmi célokat szolgál is. Valaha nem így volt és még amikor tisztán csak a rajz kedvéért rajzoltak is, nem tudtak elkerülni elnyomó, megbénító irodalmi befolyásokat.

A Szalon illusztrátorai, Vadász, Remsey, Kozma, Aiglon, Sarkadi, Novák bizonyítják, hogy tisztán csak a rajz eszközei óriási változatosságot nyújtanak és módot adnak minden egyéniségnek a teljes kifejtésére. Rajzaik mind kvalitásosak, mindegyik önönmagának ura és hű kifejezője. Fejlődésükben határozottan szerepet játszottak nagy német, francia és magyar grafikusok. Aubrey Beardsley, a Simplicissimus, Nagy Sándor rajzait látták, megnézték és tanultak tőlük; de csak egészsébbé lettek ettől, bár a hatás, amit a látottak rájuk gyakoroltak, szembeötlő.

Vadász Miklós ceruzarajzai a természetet élesen látó szemre vallanak. Tudása szuverén, izlése nagy és egyedül talán azt a flegmát, azt az egykedvőséget vethetnők a szemére, amellyel a dolgokat nézi, anélkül hogy értékdiffereenciákat találna a látottakban. Képességei igazán nem közönségesek, de — hogy is mondjam csak — kissé koravének. De hisz fiatal ő még nagyon, talán még megiffjodik az idők folyamán.

Aíglon, az emberi test mozgásait figyelí és olyaténképen igyekezik azokat visszaadni, hogy mellettök minden egyebet másodfontosságúnak vesz. Lendületes, a végletekig leegyszerűsített, együtt látott vonalak, egy-egy sötét folt elegendő neki arra, hogy élénk tegyen egy táncoló Salomet, hogy képét adja annak a perverzitásnak, ami a csúcspontjára jut Salomeben, mikor Szt. János levágott fejére mereszti sóvár szemeit. A szomszédságában látható Remsey-rajzok viszont csendes, nyugodt, majdnem lírikus érzéseket keltenek, finom stílizált rajzokkal, előkelő kompozíciójukkal. Sarkadi Emil ex-librisei és fantasztikus tusrajzai szédítö rutinra vallanak, ha rutinja mindig megfelelő tudással és értéssel párosulna és ha kissé szabadabbá tudná tenni magát

Beardsley befolyásától, fantáziája és izlése egyikévé tenné ifjaink legjelesebbikének.

Tichy Gyula línóleum-metszete a fantázia és analízis érdekes terméke az angol prerafaeliták és a japánok befolyásának. Kozma Lajos, kinek Melodiák című kötetét mult számunk ismertette, szintén kiállít egynéhány rajzot, melyek könyve mellett jól tartják helyüket.

Novák József Lajos-tól egynéhány dekoratív aquarelles tusrajz van itt jelen, amelyek érdekes dekoratív tehetségre vallanak és poétikus lélek munkái. Igen alkalmas és hangulatos díszéül képzelem el magamnak valami verses kötetnek.

Rézkarc, litográfia, monotypia, aquarell, még sok-sok van ezen a derék kiállításon. Sok közötté a jeles, becsületes munka. Szeretnénk részletesen foglalkozni, de se terünk, se célunk nem engedí. Méltó elismerésüket ügyis megkapták már minden téren. Nyugodt és örvendetes lélekkel csak azt konstatáljuk, hogy ebben a kiállításon, ahol a legjobb és legtöbb hely kisebb-nagyobb olajfestményeknek jutott, az érdeklödés inkább feléjük irányul és azok felé, akíkról többet mondhattunk.

h. b.

SOPRONI AJTÓKOPOGTATÓK.

KÖZLI: BÜNKER J. R.

SOPRON VÁROSA iparművészeti emlékeivel e folyóirat hasábjain már többször foglalkoztunk. Ezúttal régi vasművességének néhány érdekes emlékét mutatjuk be. Kovácsolt vasból készült ajtókopogtatók ezek, a melyekkel a kies város utcáin, egyes, nagyrészt XVII. századbéli házainak kapuján, itt még ma is lépten-nyomon találkozunk.

Hogy a soproni kovácsok és lakatosok még a mult század derekán is mily ügyes és művészi lelkü mesteremberek voltak, ennek bizonyítékait a soproni múzeumban láthatjuk. A remekbe készült lakatok és kulcsok, amelyek az egykori lakatos céh egyéb emlékeivel együtt

kerültek ide, még a céhélet utolsó éveiben is mindmegannyi figyelemreméltó példái a technikai kiválóságoknak és jó izlésnek.

A vasművesség hagyományai Sopronban alíghanem messze a középkorba nyúlnak vissza. Emlékei azonban csak az 1676. nagy tűzvész utáni időből maradtak ránk, amely a város javarészét elpusztította, s házainak gyökeres újjáépítését tette szükségessé.

A XVII. század végéről s a következő első feléből valók a kovácsolt vasból készült ajtókopogtatók, amelyek legszebb példáival a soproni múzeum dicsekedhetik, s amelyeket részben Edvi Illés Aladár már publikált. A sop-